

Сексуальна освіта в Європейському регіоні ВОЗ

УКРАЇНА

УКРАЇНА

Стан сексуальної освіти

В українських школах було запроваджено деякі елементи сексуальної освіти в рамках різних обов'язкових і факультативних предметів, хоча її викладання відрізняється як у різних регіонах країни, так і в окремих навчальних закладах. На початку 2017 р. в Україні розпочалась реформа системи освіти, яка передбачала як перегляд освітніх програм, так і перебудову системи освіти.

Закони та політика

В Україні правовими засадами сексуальної освіти у школах є ряд державних стандартів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (2011р.)¹ та постановою «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» (2011р., останні поправки внесені у 2013 р.)², які й визначають вимоги до шкільної освіти. У цих документах не визначено переліку конкретних тем, що стосуються сексуального та репродуктивного здоров'я й прав (СРЗП) учнів, але вони підтримують внесення до шкільної програми предметів, які стосуються збереження здоров'я, а також передбачають розробку та затвердження відповідних навчальних програм.

Впровадження сексуальної освіти

Теми, які стосуються сексуальної освіти, інтегровані у різні обов'язкові предмети в початковій (1-4 класи) та середній школах (основна школа 5-9 класи, та старша школа 10-11 класи). Більшість тем розглядаються в рамках обов'язкових предметів: «Основи здоров'я» (1-9 класи, 6-15 років) та «Біологія» (8 клас, 13-14 років). Деякі елементи також охоплюються «Основами правознавства» (9 клас, 14-15 років), «Етики» (5-6 класи, 9-10 років) та «Фізичної культури». Шкільна адміністрація може запровадити додаткові факультативи та уроки, які включають теми сексуального виховання. За погодженням із шкільною адміністрацією можуть бути запрошені представники неурядових організацій (НУО) для здійснення додаткової просвітницької діяльності.

Важко визначити точну кількість годин, передбачених в українських школах на викладання сексуальної освіти. Наприклад, предмет «Основи здоров'я» розрахований на 45 академічних годин на рік, але теми, пов'язані з сексуальною освітою, включені до загальної програми цього предмету. Натомість, чимало питань розглядаються доволі широко, охоплюючи в основному біологічні аспекти та знання щодо будови власного тіла, ВІЛ / ІПСШ, кохання, шлюбу та партнерства. Інші теми, такі як контрацепція, вагітність та народження, гендерні ролі та сексуальне насильство, розглядаються більш стисло. Сексуальна освіта також пов'язана з інформацією про доступ до послуг та містить дані щодо медичних консультацій та тестування на ВІЛ.

Відмінності у впровадженні сексуальної освіти існують по всій країні, що зумовлено різними причинами, зокрема, небажанням окремих вчителів висвітлювати делікатні теми, відсутністю навичок викладання тем, пов'язаних із сексуальністю, а також впливом з боку місцевих релігійних громад.

Підготовка вчителів у сфері сексуальної освіти

Більшість вчителів предмету «Основи здоров'я», який містить теми сексуальної освіти, проходять підготовку з його викладання. Для більшості педагогів підготовка до викладання цього предмету була другою спеціалізацією (на додаток до основного предмету, наприклад, біології чи фізики). Втім, існує прогалина у підготовці вчителів з основ здоров'я для початкової школи. Додаткові курси для освітян організують переважно в контексті профілактики ВІЛ. Міністерство освіти і науки затверджує рекомендації та матеріали для вчителів для їх подальшого

використання в школах. До розробки цих матеріалів залучаються фахівці з різних організацій (наприклад, Академії педагогічних наук, інститутів / академій післядипломної педагогічної освіти, факультетів педагогічних університетів, неурядових та міжнародних організацій).

Сексуальна освіта поза школою

Деякі громадські організації надають сексуальну (про)освіту поза школою. Так Благодійний Фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї» (дійсний член Міжнародної федерації планування сім'ї) ефективно реалізує програми за принципом рівний-рівному. В рамках цієї діяльності Фонд організовує для підлітків вистави, проводить літні школи, конкурси та тематичні заняття з питань сексуального і репродуктивного здоров'я та прав / СРЗП. Молодіжне об'єднання TEENERGIZER проводить заняття для молоді з питань, пов'язаних із профілактикою ВІЛ. Місцеві телерадіокомпанії іноді транслюють серії тематичних програм за участі медичних працівників та представників громадського сектору, які працюють у сфері СРЗП.

Проблеми

Зазвичай, опозицію щодо впровадження сексуальної освіти складають деякі релігійні громади або асоціації. Такі асоціації можуть діяти як на рівні державних установ, так і протидіяти реалізації програм на рівні окремих областей.

Приклад успішних практик

Програма навчального курсу «Право на любов» була розроблена для молодих людей (18+) з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. Ця програма була розроблена фахівцями Фонду «Здоров'я жінки і планування сім'ї» у співпраці з Всеукраїнською громадською організацією «Коаліція захисту прав осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень». Це комплексна програма сексуального виховання, яка реалізується по всій Україні.

Факти щодо країни

Україна

Загальна кількість населення ³	45 309 000
Населення віком 15-19 років (% осіб віком 15-19 років від загальної кількості населення) ³	2 405 000 (5.3 %)
Витрати держави на освіту (% від ВВП) ⁴	6.7
Рівень безробіття серед молоді (% робочої сили віком 15-24 років) ⁵	23.1
Показник Індексу гендерної нерівності ⁶	0.284
Кількість пологів на 1000 жінок у віці 15-19 років ⁷	23
% осіб віком 15 років, які вже мали сексуальний досвід ⁸	хлопці: 24 % дівчата: 9 %
Середній вік матерів при народженні першої дитини ⁹	25

Посилання дивіться на останній сторінці

Посилання / Визначення

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (2011 р.) (<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>, доступ 25 червня 2017 р.).
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти» (2011 р., останні поправки 2013 р.) (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>, доступ 25 червня 2017 р.).
3. Населення за віком, статтю та проживанням у сільській місцевості/містах, 2016 рік [онлайн-база даних]. Нью-Йорк: Статистичний відділ Організації Об'єднаних Націй; 2017 (<http://data.un.org/Data.aspx?d=POP&f=tableCode%3A22>, доступ 25 червня 2017 р.).
4. Доповідь щодо розвитку людського потенціалу в 2016 році: розвиток людського потенціалу для всіх. Нью-Йорк: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй; 2016 (<http://hdr.undp.org/en/2016-report>, доступ 25 червня 2017 р.).
5. Доповідь щодо розвитку людського потенціалу в 2016 році: розвиток людського потенціалу для всіх. Нью-Йорк: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй; 2016 (<http://hdr.undp.org/en/2016-report>, доступ 25 червня 2017 р.).
6. Доповідь щодо розвитку людського потенціалу в 2016 році: розвиток людського потенціалу для всіх. Нью-Йорк: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй; 2016 (<http://hdr.undp.org/en/2016-report>, доступ 25 червня 2017 р.).

Державні витрати на освіту: поточні, капітальні та трансферні витрати на освіту, виражені у відсотках від ВВП. Діапазон у регіоні складає приблизно 2,0-8,5.

5. Дані щодо розвитку людського потенціалу, 2015 рік [онлайн-база даних]. Нью-Йорк: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй; 2017 (<http://hdr.undp.org/en/data#>, доступ 25 червня 2017 р.).

Рівень безробіття серед молоді: відсоток працюючого населення віком від 15 до 24 років, яке не працює за наймом або на засадах самозайнятості, але має доступ до роботи та вживає заходів для пошуку роботи за наймом чи на засадах самозайнятості.

6. Доповідь щодо розвитку людського потенціалу в 2016 році: розвиток людського потенціалу для всіх. Нью-Йорк: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй; 2016 (<http://hdr.undp.org/en/2016-report>, доступ 25 червня 2017 р.).

Індекс Гендерної Нерівності: комплексний показник, який відображає нерівність у досягненнях між жінками та чоловіками у трьох вимірах: репродуктивне здоров'я, розширення прав і можливостей та ринок праці. Він варіюється від нуля (коли показники щодо жінок та чоловіків однакові) до одиниці (коли показники щодо чоловіків та жінок значно різняться в усіх вимірах).

7. Рівень народжуваності серед підлітків (кількість пологів на 1000 жінок віком 15-19 років). Вашингтон (округ Колумбія): Світовий банк; 2016 (<http://data.worldbank.org/indicator/SP.ADO.TFRT>, доступ 25 червня 2017 р.).
8. Нерівність у період дорослішання: гендерні та соціально-економічні відмінності у здоров'ї та добробуті молоді. Звіт про дослідження HBSC 2016 року (опитування за 2013/2014 роки). Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2016 (<http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/growing-up-unequal-hbsc-2016-study-20132014-дослідження>, доступ 25 червня 2017 р.).
9. Середній вік матерів при народженні першої дитини. Індекс Мунді [дані з довідника ЦРУ щодо країн світу, різні роки] (<http://www.indexmundi.com/factbook/fields/mother's-mean-age-at-first-birth>, доступ 25 червня 2017 р.).

Учень: дитина або молода особа, яка навчається чи відвідує заняття в школі, включаючи початкову, середню та старшу школу.